

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Bureau Woordvoering Kabinetsformatie
Ter attentie van de informateur, Prof. Dr. R.H.A. Plasterk
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Geachte heer Plasterk,

Goed en toegankelijk onderwijs is essentieel voor een gezonde maatschappij en economie waarin iedereen kan meekomen. Het hoger beroepsonderwijs is een belangrijke voorziening voor alle regio's van Nederland. Niet alleen voor jongeren en werkenden die zich willen (blijven) ontwikkelen, maar ook voor het bedrijfsleven – met name het mkb - zorginstellingen en scholen die zitten te springen om professionals. Met de uitslag van de verkiezingen van afgelopen november is een interessante en ook spannende formatieperiode aangebroken. Er staat dan ook nogal wat op het spel. Onderwijs, gezondheidszorg, immigratie, belangrijke thema's die in een nieuw kabinet weer de nodige aandacht vragen.

Hogescholen leiden studenten op voor beroepen in tekortsectoren zoals het onderwijs, de gezondheidszorg en de techniek- en ICT-sector. Naast het bieden van onderwijs en op die manier bijdragen aan human capital agenda's, leveren hogescholen een belangrijke bijdrage door middel van hun praktijkgericht onderzoek. Samen met het (regionale) bedrijfsleven wordt op die manier gewerkt aan innovatieve oplossingen voor bijvoorbeeld toegankelijke zorg en energiebesparing, maar ook het vergroten van de leefbaarheid in wijken. De Vereniging Hogescholen vertegenwoordigt de 36 publiek bekostigde hogescholen in Nederland. Het hbo is een heel diverse sector, met grote en kleine hogescholen verspreid over het hele land. In totaal zijn er 478.000 studenten ingeschreven bij onze Associate degree, bachelor en hbo-masteropleidingen.

Met het oog op de maatschappelijke vraagstukken waar Nederland voor staat, zoals regionale ontwikkeling en arbeidsmarkttekorten in de zorg, techniek en het onderwijs, brengen wij als Vereniging Hogescholen graag onze inzet voor de komende jaren bij u onder de aandacht:

Vitale regio's

Zoals terug te zien was in de partijprogramma's voor deze verkiezingen, is er steeds meer aandacht voor de regio. Ook voor de hogescholen is regio een belangrijk thema. Want naast landelijke ontwikkelingen, zijn er regionale uitdagingen waar een oplossing voor moet komen. Hierbij worden de verschillen tussen regio's erkend, bijvoorbeeld de krimpproblematiek waar sommige regio's mee geconfronteerd worden of de behoefte aan professionals voor specifieke sectoren (bv. high tech systemen, biotechnologie en chemie, logistiek) die zich in bepaalde regio's concentreren. Hogescholen dragen op meerdere manieren bij aan deze regionale vraagstukken. Zo zijn zij een belangrijke regionale voorziening voor jongeren (hoger onderwijs), maar ook voor het midden- en kleinbedrijf en grotere bedrijven omdat zij faciliteiten bieden als Centres of Expertise voor praktijkgericht onderzoek en laboratoria. Hogescholen creëren kennis en talent voor de regio. Uit de HBO-

monitor 2022, een grootschalig, landelijk onderzoek onder hbo-opgeleiden 1,5 jaar na afstuderen, blijkt dat 88% betaald werk vindt in de provincie waar ze hun opleiding hebben gevolgd, of in een aangrenzende provincie. Daarom is een landelijk dekkend aanbod van belang, ook als opleidingen geconfronteerd worden met teruglopende studentenaantallen. Hbo-studenten en lectoren maken deel uit van de ruggengraat van de regionale samenleving van morgen. Hogescholen zijn met hun locaties verspreid over heel Nederland immers sterk verbonden met de regio, door onderwijs en onderzoek dat verweven is met de omgeving en direct toepasbaar is in de praktijk. Wij vragen een nieuw kabinet om de regionale spilfunctie van het hbo te stutten door de regionale taak en beschikbaarheid van hogescholen vast te leggen in de Wet op het Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek (WHW) en structurele financiering te waarborgen. Nu is 40% van het budget voor het praktijkgericht onderzoek afkomstig uit tijdelijke subsidies (zie verderop). Structurele financiering voor de regiotaak van hogescholen is nodig om een stabiele basis voor regionale samenwerkingsverbanden voor onderwijs en onderzoek te creëren. Het voorkomt ook dat kwetsbare opleidingen die van belang zijn voor de regio verdwijnen.

Meer complexiteit, dus meer behoefte aan hbo-masters

De arbeidsmarkt schreeuwt om professionals en deze vraag wordt alleen maar groter. Hogescholen zien het als hun opdracht om een dekkend aanbod van hbo-opleidingen aan te bieden van tweejarige Associate degrees tot hbo-masters en professional doctorates. Op die manier krijgt een brede groep studenten de kans zich door te blijven ontwikkelen binnen de beroepskolom (zie ook ons [HBO Manifest 2030 - Gelijke kansen voor hogeschoolstudenten](#)). De mogelijkheid om na de bachelor door te kunnen stromen naar een praktijkgerichte master, maakt het hbo bovendien aantrekkelijker voor vwo'ers en universitaire bachelorstudenten die hun kennis direct willen kunnen toepassen in de praktijk. Dat vindt ook hoogleraar kansengelijkheid Louise Elffers die in het NRC (14 december 2023) ervoor pleit dat hogescholen meer praktijkgerichte masters aanbieden, ook voor bachelorstudenten van de universiteit. Gezien de groeiende complexiteit van maatschappelijke vraagstukken is er vanuit de samenleving en het bedrijfsleven behoefte aan professionals die zich hebben gespecialiseerd op masterniveau. Hogescholen willen hun masteraanbod in samenspraak met het bedrijfsleven verbreden en verdiepen. Daarbij wordt ook gedacht aan trajecten waarbij werken en leren worden gecombineerd, zoals duale en deeltijdopleidingen. Een goed voorbeeld is de hbo-master Systeem Design van Fontys waar studenten kennis en vaardigheden opdoen door opdrachten uit te voeren in samenwerking met bedrijven in de Brainport regio variërend van ASML en Philips tot middelgrote en kleine bedrijven. Of de hbo-master Verpleegkundig Specialist waarbij studenten het onderwijs aan de hogeschool afwisselen met werken in een instelling voor individuele gezondheidszorg.

Hogescholen hebben meer ruimte nodig om nieuwe hbo-masters te starten en vragen daarom om een aanpassing van de regeling macrodoelmatigheid, zodat bij het toetsen van de arbeidsmarktbehoefte het praktijkgerichte profiel waarmee hbo-masters zich onderscheiden wordt erkend. Hogescholen hebben een andere focus dan de universiteiten, namelijk de aansluiting op de arbeidsmarkt.¹ Masteropleidingen die hogescholen aanbieden zijn gericht op de praktijk en verschillen daarmee sterk van de theoretisch georiënteerde universitaire masters. Dit scherpe onderscheid tussen professionele masters van hogescholen

---

¹ Dit wordt helder uitgewerkt in het adviesrapport [Focus op Professie](#) van de onafhankelijke commissie 'Positionering hoger beroepsonderwijs' onder voorzitterschap van Ron Bormans (gepubliceerd in december 2022).

en academische masters van universiteiten dient een doel. Zo wordt de complementariteit binnen het hoger onderwijsstelsel versterkt in plaats van dat er overlap is.

Stabiele financiering praktijkgericht onderzoek

Maatschappelijke uitdagingen als gevolg van de vergrijzing, digitalisering, het woningtekort en de energiecrisis vragen om innovatieve oplossingen. Hogescholen kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan deze oplossingen door middel van praktijkgericht onderzoek. Dit onderzoek wordt samen met professionals uit de praktijk, docenten en studenten gedaan en levert direct bruikbare innovaties op voor het regionale bedrijfsleven (met name midden- en kleinbedrijf) en maatschappelijke organisaties (zoals zorg, onderwijs en publieke sector). Een lector, die het praktijkgericht onderzoek van hogescholen vormgeeft, heeft gemiddeld twintig partners in netwerk: negen mkb-bedrijven en elf maatschappelijke organisaties. Voor de huidige 700 lectoren telt dit op tot maar liefst 14.000 praktijkpartners. Bij de 57 Centres of Expertise, samenwerkingsverbanden rond onderzoekswaartepunten van hogescholen, zijn 4.000 midden- en kleinbedrijven aangesloten. Bovendien zorgt het praktijkgericht onderzoek ervoor dat het onderwijs dat op de hogescholen gegeven wordt up-to-date blijft en dat studenten over de juiste vaardigheden beschikken voor de (regionale) arbeidsmarkt nu én in de toekomst. Op deze manier draagt het praktijkgericht onderzoek ook direct bij aan een betere aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt.

Om dit onderzoek uit te kunnen voeren, investeren hogescholen in het opzetten van onderzoeksgroepen van lectoren en onderzoekers en in voorzieningen om de onderzoeksresultaten ter beschikking te stellen aan de samenleving. Hiertoe is een ruimhartiger en stabiele financiering van praktijkgericht onderzoek nodig. De middelen die hogescholen van de overheid ontvangen voor praktijkgericht onderzoek bedragen 5%-10% van het onderzoeksbudget van universiteiten ([Rathenau](#)). Op dit moment is ongeveer 40% van het budget voor het praktijkgericht onderzoek afkomstig uit tijdelijke projectsubsidies. Het schrijven van subsidieaanvragen is een arbeidsintensief proces dat ten koste gaat van de onderzoekscapaciteit. De afhankelijkheid van tijdelijke projectgebonden subsidies maakt het bovendien lastiger te investeren in faciliteiten en in de carrièrepaden van onderzoekers. We vragen een nieuw kabinet om het huidige onderzoeksbudget van de hogescholen vast te zetten en dit uit te breiden met een extra structurele financiële impuls. Het is daarnaast belangrijk dat het Fonds voor Onderzoek en Wetenschap behouden blijft, anders valt 20% van de onderzoekscapaciteit van hogescholen weg.

Gelijke kansen voor hogeschoolstudenten

Naast bovenstaande thema's zijn ook Leven Lang Ontwikkelen (LLO), het lerarentekort en studentenwelzijn van groot belang. Op deze thema's kunnen én willen de hogescholen een belangrijke bijdrage leveren. Zo breiden hogescholen het aanbod voor bij- en omscholing van professionals uit in nauwe afstemming met het werkveld, waarbij ook ruimte is voor maatwerk. Het Nationaal Groeifondsprogramma LLO-Katalysator brengt in kaart wat de benodigde vaardigheden voor de (regionale) arbeidsmarkt van de toekomst zijn en ondersteunt hogescholen en andere onderwijsinstellingen om hun LLO-aanbod daarop aan te passen. Met het programma FastSwitch bieden hogescholen samen met het bedrijfsleven korte intensieve trajecten aan om werkenden om te scholen voor tekortsectoren. Dit is nodig om in de behoefte van de arbeidsmarkt en samenleving te (blijven) voorzien. Door Leven Lang Ontwikkelen een wettelijke taak te maken van publiek bekostigde onderwijsinstellingen en een systeem van persoonlijke ontwikkelrekeningen in te voeren, geeft een nieuw kabinet hogescholen de mogelijkheid om dit verder uit te bouwen.

Hogescholen leiden 95% van de leraren op en zijn daarmee een belangrijke actor in de aanpak van het lerarentekort. Onderwijs is het fundament van de samenleving en het lerarentekort is daardoor, zoals demissionair minister Dijkgraaf (OCW) aangeeft, “de moeder aller arbeidsmarkttekorten”. Hogescholen dragen bij aan het oplossen van het lerarentekort door intensief samen te werken met scholen en andere stakeholders uit de onderwijspraktijk en door het opleidingsaanbod (nog) beter aan te laten sluiten op de kennis en ervaring van mensen die leraar willen worden.

Ten slotte besteden hogescholen veel aandacht aan studentenwelzijn. Het hbo heeft bijna een half miljoen studenten. Zij zijn het kloppende hart van de hogescholen. Onze studenten behoren tot een generatie die aangeeft veel druk te ervaren en zich zorgen te maken om maatschappelijke vraagstukken zoals de huizen crisis. Om studentenwelzijn te verbeteren zetten hogescholen in op het vergroten van de weerbaarheid van hun studenten door middel van begeleiding en door aandacht te besteden aan prestatiedruk en factoren die het studiesucces van studenten beïnvloeden.

Hogescholen vinden het belangrijk om blijvend te investeren in studentbegeleiding, in de kwaliteit van het onderwijs, in praktijkgericht onderzoek en in ontwikkeling van nieuw aanbod dat aansluit bij de vraag van de (regionale) arbeidsmarkt. Om dit te kunnen blijven doen, is een stabiele bekostiging van het hbo van belang. Om meer te weten te komen over de speerpunten van de Vereniging Hogescholen, kunt u op onze website www.vereniginghogescholen.nl kijken. In het bijgevoegde document HBO in vogelvlucht staan de belangrijkste feiten en cijfers over het hbo.

Met vriendelijke groet,

Maurice Limmen,
voorzitter

Bijlage: HBO in vogelvlucht